

Barn og unges meninger om tema som berøres i forslaget til ny barne- nelov

Prosjektplan for systematisk kartleggingsoversikt

Sammendrag

I 2018 oppnevnte daværende regjering et offentlig utvalg som skulle vurdere forslag til endringer i barneloven. Utvalgets mandat var blant annet å foreta en helhetlig vurdering av barneloven og komme med forslag til en moderne og tidsriktig barnelov. Utvalget foreslår i sin utredning en rekke endringer, blant annet å styrke barns rettigheter, herunder barnets rett til å medvirke, rett til omsorg, rett til utvikling og vern mot vold, og retten til et familieliv.

Hensikten vår er å kartlegge hva som fins av forskning der barns meninger om temaer som berøres i forslaget til ny barnelov i Norge er innhentet, og hva denne forskningen viser.

Vi skal utføre en systematisk kartleggingsoversikt (engelsk: scoping review). Det er en type kunnskapsoppsummering som kartlegger og narrativt beskriver eksisterende forskningsgrunnlag på bestemte temaområder. For å identifisere relevante studier, vil en bibliotekar gjennomføre systematiske søk i litteraturlister – som PsycINFO, MEDLINE og Cochrane Library. Vi vil inkludere kvalitative studier fra Norden og systematiske kunnskapsoppsummeringer med kvalitative studier publisert mellom 2010-2023 som har innhentet barns meninger om temaer som berøres i forslaget til ny barnelov. Medarbeidere vil utføre utvelgelse av relevante studier i henhold til inklusjonskriteriene. For hver av de inkluderte studiene vil vi hente ut relevant informasjon og vurdere studienes metodiske begrensninger. Funnene vil bli fremstilt tematisk med enkle beskrivelser av resultater og konklusjoner.

Tittel:

Barn og unges meninger om tema som berøres i forslaget til ny barnelov

Prosjektplan for systematisk kartleggingsoversikt

Oppdragsgiver:

Barne- og familiedepartementet

Bestillingsdato:

26.04.2023

Leveringsfrist:

31.08.2023

Team:

Trine Bjerke Johansen
(teamleder)
Tiril C. Borge
Ingeborg Beate Lidal
Hans B. Bergsund
Gyri Hval

Fagfeller:

Gunn E. Vist, FHI
Tonje Holt, FamilieForSK, FHI
Jartrud Frafjord, Bufetat

Godkjent av:

Rigmor Berg, avdelingsdirektør, FHI
Kåre Birger Hagen, fagdirektør, FHI

Summary

In 2018, the Norwegian government appointed a committee to consider proposals for changes to the Children's Act. The committee's mandate was, amongst other, to undertake a comprehensive evaluation of the Children's Act and develop a proposal for a modern and up-to-date Children's Act. The committee has recommended a number of changes, such as strengthening children's rights, including rights related to participation, care, development and protection against violence, and the right to a family life.

We aim to map existing research on children's opinions about the topics outlined in the proposal for a new Children's Act in Norway and what this research shows.

We will conduct a systematic scoping review. This is a type of systematic review that maps and narratively describes the existing research in certain thematic areas. To identify relevant studies, a librarian will perform systematic searches in literature databases - such as PsycINFO, MEDLINE and the Cochrane Library. We will include qualitative studies from Nordic countries, and systematic reviews of qualitative studies published between 2010-2023 that have explored children's opinions on topics addressed in the proposal for a new Children's Act. Researchers will select relevant studies according to the inclusion criteria. For each of the included studies, we will extract relevant information and assess the studies' internal validity. The findings will be presented thematically with simple descriptions of results and conclusions.

Title:

Children and young people's opinions on topics in the proposal for a new Children's Act

Protocol for scoping review

Commissioner:

The Ministry of Children and Families

Commissioned date:

26.04.2023

Due date:

31.08.2023

Team:

Trine Bjerke Johansen (team leader)
Tiril C. Borge
Ingeborg Beate Lidal
Hans B. Bergsund
Gyri Hval

Peer reviewers:

Gunn E. Vist, NIPH
Tonje Holt, NIPH
Jartrud Frafjord, Bufetat

Approved by:

Rigmor Berg, Department Director, NIPH
Kåre Birger Hagen, Specialist Director, NIPH

Oppdrag

Folkehelseinstituttet (FHI) fikk 26. april 2023 i oppdrag av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, på vegne av Barne- og familiedepartementet, å utføre en systematisk kartleggingsoversikt over forskning som har undersøkt barns meninger om ulike tema som berøres i forslaget til ny Lov om barn og foreldre (barneloven). Formålet med denne kartleggingsoversikten er å bidra til kunnskapsgrunnlaget om barns meninger som skal benyttes i departementets videre arbeid med barneloven.

Innledning

Beskrivelse av tematikken

Lov om barn og foreldre (barneloven) regulerer flere forhold som har betydning for barn og unge. Barneloven gir regler om bl.a. foreldreskap, saksbehandling ved foreldretvist, foreldreansvar, samvær, foreldres underholdningsplikt og regler om foreldremekling ved samlivsbrudd. Loven skal ivareta flere viktige hensyn, som forholdet mellom barn og foreldre, barnets beste og likestilling mellom foreldre som omsorgspersoner og forsørgere (1). I 2018 oppnevnte daværende regjering et offentlig utvalg som ble gitt et mandat til blant annet å foreta en helhetlig vurdering av barneloven og komme med forslag til en moderne og tidsriktig barnelov. Utvalget skulle gjennomgå loven med hensyn til utviklingen i menneskerettighetene, og se mer overordnet på forholdet mellom menneskerettigheter, internasjonale konvensjoner og reglene i barneloven sett i lys av nye samlivsformer og familiestrukturer, likestilt foreldreskap og barns rettigheter.

Utvalget leverte sin utredning og forslag til ny barnelov i desember 2020 (2). Utvalget foreslår her en rekke endringer (3), blant annet å styrke barns rettigheter, herunder barnets rett til å medvirke, til omsorg, utvikling og vern mot vold og retten til et familieliv. Utvalget kommer med flere forslag til endringer i sin utredning. Blant annet gjelder dette forslag som medfører at foreldre i større grad må ta hensyn til barnets rett til privatliv og personvern før de samtykker til å dele personopplysninger om barnet. Et flertall i utvalget ønsker også å endre terskelen for når domstolen kan idømme delt bosted hos begge foreldrene. Utvalgets flertall ønsker at foreldre med delt foreldreansvar, ikke bare de med delt bosted, skal være enige før en av foreldrene flytter med barnet, og et samlet utvalg foreslår at domstolen skal kunne fatte beslutning om flytting dersom den ene forelderen vil flytte med barnet og den andre ikke samtykker til dette. Utvalget foreslår også endringer i meklingsordningen, hvor mekling i foreldretvister som hovedregel skal foregå i familievernet og ikke i domstolen. Samtidig løfter utvalget frem barnets selvstendige rett til å bli hørt i meklingen.

I arbeidet med oppfølgingen av forslaget til ny barnelov ønsker Barne- og familiedepartementet å kartlegge hva som fins av forskning om barns meninger om temaer som berøres i forslaget til ny barnelov, og der barna selv er informanter. Barn og unge er å anse som eksperter på sine egne liv, og deres meninger og erfaringer kan gi verdifull informasjon til utformingen av loven. Videre er det et sentralt prinsipp i FNs konvensjon om barnets rettigheter, at barn skal ha rett til å bli hørt i saker som angår dem, og

at barnets mening blir vektlagt (4). Ved å inkludere barn og unges synspunkter, kan man sikre at loven respekterer og ivaretar deres rettigheter og behov i større grad.

Hvorfor det er viktig å utføre denne kartleggingsoversikten

I henhold til FNs barnekonvensjon skal staten sørge for at barn får si meningen sin og bli hørt, også på systemnivå. Barnets rett til medvirkning er nedfelt i både Grunnloven og barnekonvensjonen. Oppmerksomheten rundt å styrke barnets selvstendige stilling og rett til medvirkning har økt betydelig de senere år, og er også løftet frem i forslaget til ny barnelov. Spørsmålet om hva barn og unge selv mener er også sentralt når det gjelder vurderingen av barnets beste. Ved å kartlegge forskningen om barn og unges egne meninger om temaer som berører dem i forslaget til ny barnelov vil det kunne bidra til at barns meninger og erfaringer synliggjøres og vektlegges i utformingen av en ny barnelov. Kartleggingsoversikten kan samtidig bidra til å identifisere mulige kunnskapshull, og synliggjøre hvor det mangler forskning.

Mål og problemstilling

Hensikten med denne oversikten er å kartlegge hva som fins av nordisk forskning som har undersøkt barns meninger om ulike temaer som berøres i forslaget til ny barnelov i Norge, og hva denne forskningen viser.

Metode

Vi skal utføre en systematisk kartleggingsoversikt over nordiske studier som har undersøkt barns meninger om temaer som berøres i forslaget til ny barnelov. Dette skal være et uavhengig arbeid av forskergruppen ved FHI, hvor vi følger internasjonale metodeanbefalinger (5;6) og FHI's metodehåndbok «Slik oppsummerer vi forskning» (7). Vi har konsultert med oppdragsgiver og fremtidig bruker av kartleggingsoversikten når vi har utarbeidet denne prosjektplanen. Gjennom samtaler med Barne- og familiedepartementet avklarte vi oppdragsgivers kunnskapsbehov, deres ønsker om delleveranser og oppdateringer.

Beskrivelse av systematisk kartleggingsoversikt

En kartleggingsoversikt (engelsk: scoping review) er en kunnskapsoppsummering som systematisk kartlegger og narrativt beskriver eksisterende litteratur- eller forskningsgrunnlag på et eller flere bestemt temaområder. En slik oversikt er utarbeidet på en vitenskapelig, systematisk og transparent måte, og det skal være mulig for andre å etterprøve og kritisere metoder, resultater og konklusjoner. Slik ligner en kartleggingsoversikt en systematisk oversikt, men en systematisk oversikt besvarer et smalt forskningsspørsmål, inkluderer kun bestemte studiedesign, syntetiserer resultatene fra studiene og vurderer tilliten til den samlede dokumentasjonen for hvert utfallsmål. Til forskjell kan en kartleggingsoversikt ta for seg et bredere forskningsspørsmål og *beskrive* den foreliggende forskningen på et spesifikt felt (5;6;8). Kartleggingsoversikter kan også ha som mål å belyse komplekse konsepter, avgjøre om det er hensiktsmessig å utføre en systematisk oversikt om et avgrenset spørsmål (f.eks. om effekt) og avdekke forskningshull (5).

Kartleggingsoversikter har gjerne flere (under-)spørsmål fordi hensikten er å få oversikt over et forskningsfelt. Med en kartleggingsoversikt identifiserer, kartlegger og presenterer forskerne beskrivende informasjon om de inkluderte studiene/publikasjonene, som hvor de er utført, hvilke studiedesign de har, karakteristika ved studiedeltakerne, hva studiene har undersøkt og hvilke resultater de finner. Kartleggingsoversikter inneholder ofte ikke vurdering av studienes risiko for systematiske skjevheter. De inkluderer heller ikke analyser eller synteser av studienes forskningsresultater, eller vurdering av tillit til den samlede dokumentasjonen, slik en systematisk oversikt gjør. På den måten er en kartleggingsoversikt ikke egnet til å gi et klart svar på for eksempel spørsmål om effekt av et tiltak eller erfaringer med et tiltak, men gir i stedet et over-

blikk over forskningen som fins, og er ikke ment for å brukes til å støtte praksisbeslutninger. Diskusjon av resultatene og implikasjoner for praksis er følgelig noe begrenset i en kartleggingsoversikt (5;6).

Det fins flere internasjonale metodebeskrivelser (5;6;8) samt en rapporteringsstandard (9) for kartleggingsoversikter. Vi vil følge disse anbefalingene og utarbeide kartleggingsoversikten i følgende trinn:

1. Definere og tilpasse målene og forskningsspørsmålene
2. Utvikle og tilpasse inklusjon- og eksklusjonskriteriene iht. målene og spørsmålene
3. Beskrive den planlagte tilnærmingen til litteratursøk og valg av litteratur
4. Søke etter litteratur
5. Velge ut litteratur i henhold til inklusjons- og eksklusjonskriteriene
6. Hente ut data fra inkluderte studier/publikasjoner
7. Vurdere studienes metodiske begrensninger
8. Kartlegge kunnskapsgrunnlaget
9. Oppsummere kunnskapsgrunnlaget med hensyn til målene og spørsmålene

Forskningsspørsmål

Vi skal kartlegge forskning som undersøker følgende spørsmål: Hva er barn og unges meninger om temaer som berøres i forslaget til ny barnelov?

Inklusjonskriterier

Vi har følgende inklusjonskriterier:

Studiedesign	Kvalitative primærstudier eller flermetodiske primærstudier som benytter intervjuer, fokusgrupper eller observasjoner for datainnsamling, systematiske kunnskapsoppsummeringer med kvalitative primærstudier. For de aller yngste barna (0-2 år) som mangler verbalt språk, vil vi inkludere kvalitative studier som benytter observasjon for datainnsamling (f.eks. via ustrukturerte eller strukturerte observasjoner av barns atferd (10;11). Primærstudiene må være empiriske med beskrivelse av metode for datainnsamling og analyse. For systematiske kunnskapsoppsummeringer må det være klare inklusjon- og eksklusjonskriterier, være basert på et systematisk søk etter litteratur, samt ha vurdert studienes metodiske begrensninger/metodiske begrensninger.
Populasjon	Barn og unge 0-18 år, og ungdom og unge voksne 18-25 år som har meninger om eller erfaringer fra egen barndom.

Tema av interesse	Studier som undersøker barns meninger, erfaringer, preferanser når det gjelder ulike tema som berøres i forslag til ny barnelov i Norge. Det inkluderer barns meninger om følgende tema: <ul style="list-style-type: none"> • Foreldreskap (f.eks. kunnskap om biologiske foreldre fra fylte 15 år) • Foreldretvister • Brudd mellom foreldrene • Deltakelse i mekling • Flytting • Samvær • Bosted • Medvirkning (f.eks. relatert til avgjørelser om barnet i delte/intakte familier) • Med- og selvbestemmelsesrett (f.eks. rett til å få informasjon og mulighet til å bli hørt i saker som angår barnet) • Personvern og privatliv (f.eks. foreldres rett til å dele opplysninger om barnet, barns rett til innsyn i foreldretvister) • Økonomi (økonomiske forhold i familien som kan ha betydning for barnet, f.eks. deltakelse i fritidsaktiviteter)
Publikasjonsår	2010-2023
Land/Kontekst	Nordiske land
Språk	Norsk, svensk, dansk og engelsk
Publikasjonstype	Artikler, rapporter, masteroppgaver, doktorgradsavhandlinger
Annet	For at en systematisk kunnskapsoppsummering skal være relevant for inklusjon må minst 80 % av de inkluderte primærstudiene være publisert etter år 2010 og minst 80 % av publikasjonene må være fra land i Norden. For flermetodiske systematiske oversikter vil vi kun inkludere oversikter som presenterer separate funn fra de kvantitative og kvalitative studiene.

Eksklusjonskriterier

Vi ekskluderer følgende typer studier og publikasjoner:

- Studier som omhandler barn under offentlig omsorg
- Kvalitative studier der fagpersoner, ansatte, foreldre eller andre omsorgspersoner uttaler seg på vegne av barnet
- Ikke-systematiske litteraturoversikter, konferansesammendrag og protokoller
- Bacheloroppgaver og eksamensbesvarelser

Litteratursøk

Søk i databaser

En bibliotekar (Gyri Hval) vil utarbeide en søkestrategi i samarbeid med prosjektgruppen og utføre søkene. Søket vil inneholde relevante kontrollerte emneord (f.eks. Medical Subject Headings), tekstord (ord i tittel og sammendrag) og avgrensninger som

gjenspeiler inklusjonskriteriene. Søket avsluttes etter planen i mai 2023 og inkluderer søk i følgende databaser:

- MEDLINE (OVID)
- APA PsycINFO (OVID)
- Cochrane Library [CDSR] (Wiley)
- CINAHL (EBSCO)
- Web of Science Core Collection [SCI-EXPANDED & SSCI] (Clarivate)
- Sociological Abstracts & Social Services Abstracts (ProQuest)
- Epistemonikos

En annen bibliotekar (Marit Johansen) fagfellevurderer dette arbeidet. Fullstendig søkestrategi vil ligge som vedlegg i den endelige rapporten.

Søk i andre kilder (grå litteratur)

For å finne studier som ikke er indeksert i databasene nevnt over, vil en prosjektmedarbeider søke i nordiske vitenarkiver og bibliotekataloger. Vi vil også gjøre enkle søk etter studier fra Skandinavia i Google, sjekke utvalgte relevante skandinaviske organisasjoners publikasjonslister, samt gjennomgå relevante referanselister og utvalgte tidsskrifter i sin helhet for relevante publikasjonsår. Fullstendig liste over nettsider og tidsskrifter er dokumentert i vedlegg. For å vurdere finske og islandske publikasjoner for inklusjon må innholdet være skrevet på engelsk eller et skandinavisk språk som teammedlemmene behersker.

Vi vil importere referansene til EndNote (12) og bruke det elektroniske verktøyet EPPI-Reviewer (13) i hele utvelgelsesprosessen.

Utvelging av litteratur

Vi (Trine Bjerke Johansen/Tiril Cecilie Borge/Ingeborg Beate Lidal/Hans Bugge Bergsund/Gyri Hval) vil gjøre vurderinger («screening») av titler og sammendrag fra litteratursøket opp mot inklusjonskriteriene. Vi vil pilotere inklusjonskriteriene på de 100 første referansene, for å sikre at prosjektmedarbeiderne har en felles forståelse for inklusjonskriteriene. Vi vil bruke maskinlæringsfunksjoner i det elektroniske verktøyet EPPI-Reviewer (13) for å hjelpe oss med å vurdere titler og sammendrag mer effektivt. Enkelt sagt betyr maskinlæring at vi tar i bruk algoritmer som gjør at programvaren er i stand til å lære fra og utvikle sin beslutningsstøtte basert på empiriske data som vi fôrer den med. Se strategi for bruk av maskinlæring i vedlegg 1.

For å finne relevante publikasjoner i kilder for grå litteratur vil en prosjektmedarbeider gjennomgå søk i andre kilder og plukke ut studier som er potensielt relevante. Disse vil deretter gjennomgå av en annen prosjektmedarbeider. Uenighet om vurderingene av titler/sammendrag løser vi ved diskusjon til felles enighet oppnås. Referanser som vi er enige om at er relevante, innhenter vi i fulltekst. To prosjektmedarbeidere

(TBJ/TCB/IBL/HBB/GH) vil gjøre uavhengige vurderinger av fulltekstene opp mot inklusjonskriteriene. Uenighet om vurderingene av fulltekster løser vi ved diskusjon eller ved å konferere med en tredje prosjektmedarbeider.

I et flytdiagram vil vi presentere antallet referanser som ble inkludert og ekskludert på de ulike trinnene. Studier som vi ekskluderer etter fulltekstvurdering vil vi liste i et vedlegg, med begrunnelse for eksklusjon.

Konferering med oppdragsgiver

Vi vil etter vurdering av studier på tittel- og sammendragsnivå og fulltekstnivå sortere studiene som er relevante for hvert temaområde identifisert under litteraturgjennomgangen. Dersom vi identifiserer et så stort antall inkluderte studier at det er behov for innsnevring av kriteriene for å kunne ferdigstille kartleggingsoversikten innen ressursrammene for prosjektet, og innen avtalt tid, vil vi gjøre dette i samforståelse med oppdragsgiver.

Dersom det viser seg at vi finner en stor mengde studier som treffer inklusjonskriteriene kan mulige innsnevring av inklusjonskriteriene være:

- Begrense på land der prioritert rekkefølge vil være:
 - Studier fra Norge
 - Studier fra Norden
- Begrense type publikasjoner:
 - Masteroppgaver vil kun listes i et vedlegg i rapporten

Uthenting av data

Én prosjektmedarbeider (TBJ/TCB/IBL/HBB/GH) vil hente ut data fra de inkluderte studiene og en annen (TBJ/TCB/IBL/HBB/GH) vil kontrollere dataene opp mot de aktuelle publikasjonene. Ved uenighet vil vi konferere med en tredje prosjektmedarbeider for å bidra til enighet. Vi henter ut følgende data:

- bibliografiske data om publikasjonen: førsteforfatter, publikasjonsår, land, studiens formål
- data om metodisk tilnærming: studiedesign, tidspunkt for datainnsamling, datainnsamlingsmetode (intervjuer, fokusgrupper) og type observasjon i tilfeller der barna er svært unge; informasjon vedrørende samtykke til studien
- data om populasjon og kontekst: antall deltakere, alder, kjønn, familiestruktur
- data om opplevelser og erfaringer knyttet til relevante tema som den nye barneloven berører, spesifisert i inklusjonskriteriene (detaljnivået vil tilpasses ressurs- og tidsrammene for prosjektet og diskuteres med oppdragsgiver)

Kartlegging av de inkluderte studiene

Vi vil sortere publikasjonene i hensiktsmessige kategorier, overordnet iht. oversiktens problemstillinger, men også etter studienes tema. Vi vil sammenfatte informasjon om studiene og deres funn narrativt, samt beskrive fellestrekk, og hvis relevant kontraster, på tvers av studiene der det er mulig – for å se om det er noen mønstre i funn og konklusjoner. Vi vil presentere resultatene i tekst og tabeller. Hovedfremstillingen vil være i form av prosa med narrative presentasjoner av resultater og konklusjoner.

Iht. standarden for kartleggingsoversikter, vil vi ikke utføre noen datasynteser, dvs. vi vil ikke utføre en syntese av individuelle studieresultater (f.eks. ingen metaetnografi) fra studiene eller vurdere tilliten til dokumentasjonen for resultatene ved hjelp av verktøyet GRADE-CERQual (14).

Vi vil bruke sjekklisten «The PRISMA extension for scoping reviews» (9) for å sikre rapporteringskrav.

Vurdering av metodiske begrensninger

Vi vil vurdere studienes metodiske begrensninger med bruk av Critical Appraisal Skills Programme (CASP)-sjekklisten (15;16) med 10 spørsmål:

1. Er formålet med studien klart formulert?
2. Er kvalitativ metode hensiktsmessig for å få svar på problemstillingen?
3. Er utformingen av studien hensiktsmessig for å finne svar på problemstillingen?
4. Er utvalgsstrategien hensiktsmessig for å besvare problemstillingen?
5. Ble dataene samlet inn på en slik måte at problemstillingen ble besvart?
6. Ble det gjort rede for bakgrunnsforhold som kan ha påvirket fortolkningen av data?
7. Er etiske forhold vurdert?
8. Går det klart frem hvordan analysen ble gjennomført? Er fortolkningen av data forståelig, tydelig og rimelig?
9. Er funnene klart presentert?
10. Hvor nyttige er funnene fra denne studien?

Hver studie vil bli kategorisert til å ha enten høy, moderat eller lav grad av metodiske begrensninger. Vurderingene vil bli gjort på studienivå, og presentert i tabeller i rapporten. To prosjektmedarbeidere vil gjøre disse vurderingene uavhengig av hverandre. Uenighet om vurderingene vil løses ved diskusjon eller ved å konferere med en tredje prosjektmedarbeider.

Vi vil først gjennomføre en pilotering av tre studier for å samstemme bruken av sjekklisten i forskergruppen, der prosjektmedarbeiderne uavhengig av hverandre vurderer tre studier og diskuterer disse før vi går videre med vurderingene.

Studiens metodiske begrensninger vil bli presentert i tabeller i resultatdelen i rapporten, samt at vi vil presentere detaljer om alle 10 vurderingspunktene i sjekklisten for hver studie i vedlegg. Vi vil benytte evalueringen av studienes metodiske begrensninger for å vurdere det relative bidraget fra hver studie til funnene. Dvs. vi vil hente ut flere detaljer fra de studiene med lav (og ev. moderat) grad av metodiske begrensninger, og vi vil vekte de mest i den narrative presentasjonen av funnene. I den grad resultater fra studier med store metodiske begrensninger trekkes frem, vil det tydelig fremgå i tekst at dokumentasjonsgrunnlaget er basert på studier med store metodiske begrensninger.

Vi vil ikke vurdere den metodiske kvaliteten til systematiske oversikter. Dersom vi finner relevante systematiske oversikter, vil vi i forbindelse med dataauthenting også hente ut primærstudienes metodiske begrensninger slik det er presentert i den aktuelle systematiske oversikten. Dersom det er gjort vurdering av tillit til samlet dokumentasjon med for eksempel CERQual, vil vi også presentere dette.

Fagfellevurdering av prosjektplan og rapport

To eksterne fagfeller, Jartud Frafjord og Tonje Holt, og én intern fagfelle i område for helsetjenester ved Folkehelseinstituttet, Gunn E. Vist, har fagfellevurdert prosjektplanen.

Prosjektplanen og rapporten vil være klarert av kontaktperson i ledergruppen før de fagfellevurderes av de to eksterne og den interne fagfellen og før godkjenning av fagdirektør i Folkehelseinstituttets klynge for vurdering av tiltak.

Leveranser og publisering

Hovedleveranse

Hovedleveransen fra dette arbeidet er en systematisk kartleggingsoversikt i rapportform. Rapporten er først og fremst beregnet for Barne- og familiedepartementet, men skal også kunne leses av et bredt publikum. Rapporten skal skrives i et klart språk på norsk. Vi vil publisere rapporten sammen med en nyhetssak på www.fhi.no seks uker etter oversendelse til oppdragsgiver. Vi åpner også for å publisere hele eller deler av kartleggingsoversiktens innhold som en eller flere artikler i vitenskapelige tidsskrifter.

Delleveranser

Etter utvelging av studier, vil vi presentere en oversikt over studier, sortert etter hvert tema (skissert under inklusjonskriterier) for oppdragsgiver. På det tidspunktet vil vi sammen med oppdragsgiver se på muligheten for en delleveranse av rapporten og bestemme hva en eventuell delleveranse skal inneholde og tidspunkt for en slik delleveranse.

Godkjent prosjektplan blir lagt ut på www.fhi.no sammen med en kort nettomtale av prosjektet.

Tidsplan

Startdato: 26.04.2023, dato for endelig avklaring av problemstilling og inklusjonskriterier
Leveringsfrist: 31.08.2023, avtalt dato for oversendelse til oppdragsgiver

Trinn/delleveranse	Fra dato	Til dato
<i>Utvikling av prosjektplan</i>	01.05.2023	15.05.2023
<i>Litteratursøk</i>	15.05.2023	02.06.2023
<i>Utvelging av studier</i>	05.06.2023	16.06.2023
<i>Uthenting av data</i>	19.06.2023	31.07.2023
<i>Vurdering av studienes metodiske kvalitet</i>	19.06.2023	31.07.2023
<i>Kartlegging av kunnskapsgrunnlaget/analyser</i>	26.06.2023	31.07.2023
<i>Rapportutkast</i>	31.07.2023	14.08.2023
<i>Fagfellevurdering</i>	14.08.2023	21.08.2023
<i>Ferdigstille rapport</i>	21.08.2023	24.08.2023
<i>Godkjenning</i>	24.08.2023	30.08.2023
<i>Oversendelse oppdragsgiver</i>		31.08.2023
<i>Publisering</i>		12.10.2023

Tiltak ved ev. forsinkelse

Hvis det oppstår forhold som utgjør en risiko for at leveringsfristen ikke kan overholdes, som f.eks. uforutsett langtidsfravær blant prosjektmedarbeiderne, et større antall inkluderte studier (30 studier) enn rammene for prosjektet tillater å håndtere, eller andre forhold, vil et eller flere av følgende tiltak være aktuelle:

- Økt bemanning innenfor den avtalte rammen av månedsverk
- Erstatte prosjektmedarbeidere ved fravær/sykdom
- Ytterligere avgrensninger i inklusjonskriterier (etter avtale med oppdragsgiver)
- Forlengelse av leveringsfristen (etter avtale med oppdragsgiver)

Relaterte prosjekter/publikasjoner/studier ved FHI

Johansen TB, Nøkleby H, Langøien LJ, Borge TC. Samværs- og bostedsordninger etter samlivsbrudd: betydninger for barn og unge: en systematisk oversikt. Oslo: Folkehelseinstituttet; 2022. <https://www.fhi.no/publ/2022/samvars--og-bostedsordninger-etter-samlivsbrudd-betydninger-for-barn-og-ung/>

Blaasvær N, Nøkleby H, Berg RC. Hva er konsekvensene av delt bosted for barn? En

systematisk oversikt. Oslo: Folkehelseinstituttet; 2017.

<https://www.fhi.no/publ/2017/hva-er-konsekvensene-av-delt-bosted-for-barn-en-systematisk-oversikt/>

Forsetlund L, Vist GE. Effekter av gruppetiltak for barn og unge som opplever samlivsbrudd: en systematisk oversikt. Oslo: Folkehelseinstituttet, 2016.

Referanser

1. Barne og familiedepartementet. Barnelovutvalget. 2020.
2. Barne- og familiedepartementet. NOU 2020:14: Ny barnelov. Til barnets beste. Oslo: Barne- og familiedepartementet; 2020. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2020-14/id2788399/>
3. Barnelovutvalget. Forslag til ny barnelov overlevert barneministeren. I: Barne og familiedepartementet, red. Oslo: Regjeringen Solberg; 2020.
4. Barne- og familiedepartementet. FNs konvensjon om barnets rettigheter (barnekonvensjonen) 2003.
5. Arksey H, O'Malley L. Scoping studies: towards a methodological framework. *International Journal of Social Research Methodology* 2005;8(1):19-32. DOI: 10.1080/1364557032000119616
6. Levac D, Colquhoun H, O'Brien KK. Scoping studies: advancing the methodology. *Implementation Science* 2010;5(1):69. DOI: 10.1186/1748-5908-5-69
7. Område for helsetjenester i Folkehelseinstituttet. Slik oppsummerer vi forskning. Håndbok for Folkehelseinstituttet. 5. reviderte utgave. Oslo: Folkehelseinstituttet; 2022. Tilgjengelig fra: <https://www.fhi.no/nettpub/metodeboka/>
8. Peters M, Godfrey C, McInerney P, Munn Z, Tricco A, Khalil H. Chapter 11: Scoping Reviews I: Aromataris E, Munn Z, red. *JBI Manual for Evidence Synthesis* [University of Adelaide, South Australia: JBI] [lest 13.01.2022]. Tilgjengelig fra: <https://synthesismanual.jbi.global>
9. Tricco AC, Lillie E, Zarin W, O'Brien KK, Colquhoun H, Levac D, et al. PRISMA Extension for Scoping Reviews (PRISMA-ScR): Checklist and Explanation. *Ann Intern Med* 2018;169(7):467-73. DOI: 10.7326/m18-0850
10. Eide BJ, Os E, Pramling Samuelsson I. Små barns medvirkning i samlingsstunder. *Nordisk barnehageforskning* 2012;5. DOI: 10.7577/nbf.320
11. Lotzin A, Lu X, Kriston L, Schiborr J, Musal T, Romer G, et al. Observational Tools for Measuring Parent–Infant Interaction: A Systematic Review. *Clinical Child and Family Psychology Review* 2015;18(2):99-132. DOI: 10.1007/s10567-015-0180-z
12. EndNote 20 [Software]. Clarivate Analytics.
13. Thomas JGS, Brunton J, Ghouze Z, O'Driscoll P, Bond M. EPPI-Reviewer: advanced software for systematic reviews, maps and evidence synthesis. EPPI-Centre, UCL Social Research Institute, University College London; 2020.
14. Lewin S, Booth A, Glenton C, Munthe-Kaas H, Rashidian A, Wainwright M, et al. Applying GRADE-CERQual to qualitative evidence synthesis findings: introduction to the series. *Implementation Science* 2018;13(1):2. DOI: 10.1186/s13012-017-0688-3
15. Critical Appraisal Skills Programme. CASP Qualitative Checklist [lest juni 2023]. Tilgjengelig fra: https://casp-uk.net/images/checklist/documents/CASP-Qualitative-Studies-Checklist/CASP-Qualitative-Checklist-2018_fillable_form.pdf

16. Helsebiblioteket. 4.1 Sjekklistor [lest juni 2023]. Tilgjengelig fra: <https://www.helsebiblioteket.no/innhold/artikler/kunnskapsbasert-praksis/kunnskapsbasertpraksis.no/4.kritisk-vurdering/4.1-sjekklistor>
17. Hoff KG, Helbæk M. Økonomistyring 1: Grunnleggende bedriftsøkonomisk analyse: Universitetsforl.; 2016.
18. Muller AE, Ames HMR, Jardim PSJ, Rose CJ. Machine learning in systematic reviews: Comparing automated text clustering with Lingo3G and human researcher categorization in a rapid review. Research Synthesis Methods 2022;13(2):229-41.
19. Thomas J, McDonald S, Noel-Storr A, Shemilt I, Elliott J, Mavergames C, et al. Machine learning reduced workload with minimal risk of missing studies: development and evaluation of a randomized controlled trial classifier for Cochrane Reviews. Journal of Clinical Epidemiology 2021;133:140-51.
20. Marshall IJ, Noel-Storr A, Kuiper J, Thomas J, Wallace BC. Machine learning for identifying randomized controlled trials: an evaluation and practitioner's guide. Research synthesis methods 2018;9(4):602-14.
21. Tidemann A, Elster AC. Maskinlærings [lest 2. mai]. Tilgjengelig fra: <https://snl.no/maskinl%C3%A6ring>
22. Priem J, Piwowar H, Orr R. OpenAlex: A fully-open index of scholarly works, authors, venues, institutions, and concepts 2022.
23. Thomas J, Brunton J, Graziosi S. EPPI-Reviewer 4.0: software for research synthesis. EPPI-Centre Software London: Social Science Research Unit, Institute of Education 2010.

Vedlegg 1: Bruk av maskinlæring

Vi vil bruke maskinlæring for å hjelpe oss med å utføre kunnskapsoppsummeringen mer effektivt. Dette vedlegget beskriver hvordan vi vil *bruke* maskinlæring. Vi bruker enkelte engelske begreper grunnet mangel på norske begrepsoversettelser innenfor maskinlæringsfeltet. I slutten av vedlegget er det en forklaring av begrepene vi har brukt for de ulike maskinlæringsfunksjonene som *vil bli brukt* i denne oppsummeringen.

Beskrivelse av fremgangsmåte	
Steg 1	<p>Før vi starter med manuell vurdering av referanser vil vi vurdere å gjøre følgende:</p> <ul style="list-style-type: none">• Bruke <i>automatic text clustering</i> for å identifisere åpenbart irrelevante grupper med referanser som ikke oppfyller inklusjonskriteriene for å automatisk ekskludere disse.• Bruke <i>Cochrane RCT classifier</i>, for raskt å identifisere referanser som ikke oppfyller våre inklusjonskriterier for studiedesign for å automatisk ekskludere disse
Steg 2	<p>For raskere å identifisere referanser som oppfyller inklusjonskriteriene i arbeidet med å vurdere titler og sammendrag skal vi benytte «<i>priority screening</i>». Vi starter med pilotering av inklusjonskriteriene blant alle prosjektmedarbeidere på ca. 100 referanser, for å sikre felles forståelse. Deretter vurderer to prosjektmedarbeidere referansene uavhengig av hverandre. Ved en tydelig utflating av inklusjonskurven vil vi vurdere å gå over på enkeltvurdering av referanser.</p>
Steg 3	<p>Når 200 referanser er vurdert uten å inkludere én relevant referanse, vil vi vurdere å automatisk ekskludere de resterende referansene uten manuell gjennomgang. Dersom dette besluttes vil vi gjøre enkle nøkkelordssøk i de resterende referansene som en kvalitetssikring av arbeidet.</p>

Refleksivitet

Refleksivitet knyttet til maskinlæring handler om hvordan avgjørelsene vi tar påvirker maskinlæringen, da algoritmene lærer av våre avgjørelser. Eksempelvis hvis man kun

manuelt vurderer 25 % av referansene og ekskluderer resterende 75 % basert på maskinens vurderinger, vil eventuelle bias fra den manuelle gjennomgangen påvirke hvordan maskinen har vurdert de 75 % resterende referansene. Det handler derfor ikke nødvendigvis om antall studier som blir vurdert manuelt, men hvor presise og samkjørte vurderingene til prosjektmedarbeiderne er. Det er viktig å være klar over og reflektere rundt hvordan prosjektmedarbeidernes forforståelser av temaet kan påvirke prosessen med utvalg av referanser.

For å sikre at vi har samme forståelse av problemstillingen og hvilke studier som skal inkluderes/ekskluderes vil teammedlemmene sitte sammen og vurdere referanser til vi opplever at vi er samkjørte, slik beskrevet ovenfor. Vi vil ha en liste over inklusjons/eksklusjonskriteriene foran oss og avklare med hverandre og underveis om vi er i tvil om inklusjon/eksklusjon. Hvis vi fortsatt er i tvil, vil vi konsultere med ytterligere en prosjektmedarbeider eller fagekspert som er involvert i prosjektet.

Begrepsforklaring

Algoritme kan forklares som en fullstendig presis og trinnvis beskrivelse av en prosedyre for operasjoner som er beregnet for å løse et problem (17).

Automatic text clustering er en prosess som analyserer fordelingen og konteksten av ord, deler av ord eller termer i tittelen og sammendrag. Funksjonen genererer grupper basert på fellestrekk i titler og sammendrag. Hver referanse kan tilordnes én eller flere grupper. Denne funksjonen kan brukes til å identifisere grupper med åpenbart relevante eller irrelevante referanser, mønster i datasett (18).

Classifiers er algoritmer som er trent til å gjenkjenne data med spesielle kjennetegn og som kategoriserer data etter om de innehar disse kjennetegnene eller ikke. To *classifier(s)* i programvaren EPPI-Reviewer (13) som vi vurderer å benytte er:

Cochrane RCT classifier

Classifieren er bygget, validert og trent opp på 280 000 helsefaglige referanser, som gjør at den med høy grad av sikkerhet klarer å skille mellom randomiserte kontrollerte studiedesign (RCT) og andre studiedesign (19;20). Denne *classifieren* klassifiserer referansene i to grupper «likely to be an RCT» og «unlikely to be an RCT», med 99 % sikkerhet (recall) og 0,08 % presisjon. Cochrane anbefaler at alle systematiske oversikter over RCTer benytter denne *classifieren* og kun vurderer referansene som klassifiseres som «likely to be an RCT», det vil si de anbefaler at alt av studier kategorisert som «unlikely to be an RCT» kan ekskluderes uten manuell gjennomgang.

Maskinlæring er en spesialisering innen kunstig intelligens hvor man bruker statistiske metoder for å la datamaskiner finne mønstre i store datamengder (21). Enkelt sagt betyr maskinlæring at vi tar i bruk algoritmer som gjør at datamaskinen er i stand til å lære fra og utvikle sin beslutningsstøtte basert på empiriske data som vi fører den med.

OpenAlex er et åpent tilgjengelig datasett med mer enn 250 000 000 vitenskapelige objekter (referanser inkl. ikke-fagfelleverderte evalueringer, grå litteratur, konferanse-abstrakter mm.) (22). OpenAlex innhenter daglig nye referanser, dette inkluderer også grå litteratur som institusjonelle rapporter, stortingsmeldinger og evalueringer som er publisert elektronisk. I stedet for å søke etter emneord eller nøkkelord i studienes titler og sammendrag, kobler OpenAlex sammen referanser basert på tekstens innhold og betydning.

Priority screening er en rangeringsalgoritme i programvaren EPPI-Reviewer (13;23) som læres opp av forskernes avgjørelser om inklusjon og eksklusjon av referanser på tittel- og sammendragsnivå. Rangeringsalgoritmer er algoritmer som er trent til å gjenkjenne relevante data og til å presentere dataene etter relevans. Referanser som algoritmen anser som mer relevante basert på forskernes avgjørelser om inklusjon blir skjøvet frem i «køen». På denne måten får vi raskere overblikk over hvor mange referanser som muligens treffer inklusjonskriteriene enn om vi skulle lest referansene i tilfeldig rekkefølge.